

Inwentaryzacja przyrodnicza dla projektu
„Zagospodarowanie cieków wodnych w Gminie Porąbka”
Sołectwo Porąbka

Opracowanie: Zespół CREATIVE TOWER w składzie:

dr hab. Joanna Zalewska-Gałosz, Wojciech Gałosz, Paweł Gałęcki, Małgorzata Krzysztofik

www.creative-tower.pl

Spis treści

1.	Charakterystyka ogólna terenu.....	6
1.1.	Położenie i granice obszaru opracowania	6
1.2.	Charakterystyka fizjograficzna terenu	8
1.3.	Ogólna charakterystyka zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	8
2.	Przyroda ożywiona	9
2.1.	Szata roślinna	9
2.1.1.	Metodyka inwentaryzacji szaty roślinnej.....	9
2.1.2.	Stan zbadania szaty roślinnej na podstawie dostępnej literatury i innych opracowań	9
2.1.3.	Charakterystyka roślinności rzeczywistej	9
2.1.4.	Potencjalna roślinność naturalna.....	9
2.1.5.	Charakterystyka naturalnych i półnaturalnych fitocenoz i siedlisk przyrodniczych	10
2.2.	Flora.....	13
2.2.1.	Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych ..	13
2.2.2.	Występowanie gatunków inwazyjnych	13
2.2.3.	Drzewa pomnikowe i drzewa spełniające warunki objęcia ochroną.....	13
2.2.4.	Potrzeby ochrony flory w świetle istniejących zagrożeń.....	13
2.2.5.	Gatunki obce geograficznie we florze roślin naczyniowych	16
2.3.	Fauna.....	16
2.3.1.	Dotychczasowy stan wiedzy o faunie obszaru opracowania	16
2.3.2.	Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt	16
2.3.3.	Zagrożenia dla fauny i potrzeby jej ochrony w świetle istniejących zagrożeń.....	20
3.	Przyroda nieożywiona i krajobraz.....	21
3.1.	Geomorfologia	21
3.2.	Hydrologia i wody powierzchniowe.....	21
3.3.	Gleby	21
3.4.	Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne, obiekty kulturowe	21
4.	Ochrona przyrody	22
4.1.	Istniejące formy ochrony przyrody.....	22
4.2.	Wskazania terenów i obiektów przewidzianych do ochrony zasobów przyrodniczych	22
4.3.	Wskazanie korytarzy ekologicznych.....	23
4.4.	Wskazanie szlaków migracyjnych zwierząt.....	24
4.5.	Strefy węzłowe.....	24
4.6.	Biocentra.....	24
4.7.	Bariery ekologiczne	24

4.8.	Przyroda obszaru na tle dyrektyw Unii Europejskiej	25
4.9.	Przyroda obszaru opracowania w świetle prawa RP	25
5.	Wskazania konserwatorskie oraz wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	25
6.	Wskazania działań niezbędnych dla podjęcia celem ochrony bioróżnorodności analizowanego obszaru	25
7.	Sporządzenie uzasadnienia do planowanych działań projektowych: infrastrukturalnych i informacyjno-edukacyjnych (ścieżka dydaktyczna w zakresie edukacji ekologicznej, elementów dydaktyczno-przyrodniczych, uruchomienia sezonowych terenowych centrów edukacji ekologicznej oraz placów edukacji ekologicznej przez zabawę) i innych działań niezbędnych do podjęcia celem ochrony bioróżnorodności	26
7.1.	Bezpośrednie działania przyrodnicze - ochrona różnorodności biologicznej	26
7.2.	Działania infrastrukturalne i edukacyjno-informacyjne – wsparcie dla ochrony różnorodności biologicznej	28
Literatura		31
Fotografia 1 Panorama terenu projektowego ze wzgórza Wolek		6
Fotografia 2 . Zbiornik dystroficzny w południowej części terenu projektowego		11
Fotografia 3 Rdestowiec ostrokończysty <i>Reyonurtia japonica</i>		14
Fotografia 4 Wiewiórka nad potokiem Wielka Puszcza		17
Mapa 1 Rozmieszczenie szlaków na tle sposobu zagospodarowania terenu		7
Mapa 2 Teren projektowy na tle mapy roślinności potencjalnej. Granice zaznaczono czerwonym prostokątem		10
Mapa 3 Mapa z zaznaczonymi ważniejszymi siedliskami naturalnymi i półnaturalnymi		12
Mapa 4 Mapa potrzeb z zakresu ochrony flory		15
Mapa 5 Korytarze ekologiczne w otoczeniu terenu projektowego		23
Mapa 6 Zaznaczone na mapie bariery ekologiczne		24
Tabela 1 Zaobserwowane ptaki chronione		17

1. Charakterystyka ogólna terenu

Sołectwo znajduje się na pograniczu dwóch dużych jednostek fizjograficznych: Beskidu Małego i Pogórza Śląskiego. Jest to teren mocno urozmaicony. Zajmuje końcową część przełomu Soły przez Beskid Mały. W niewielkiej części zajmuje terasę zalewową rzeki Soły. Na jego terenie znajduje się również zbiornik zaporowy – jezioro Czanieckie. teren projektowy obejmuje dolinę dopływu Soły, potoku Wielka Puszczka. Obszar pokryty jest w części dość zwartą zabudową, polami uprawnymi, terenami zielonymi. Otoczony jest lasami, które pokrywają znaczną część obszaru.

Fotografia 1 Panorama terenu projektowego ze wzgórza Wolek

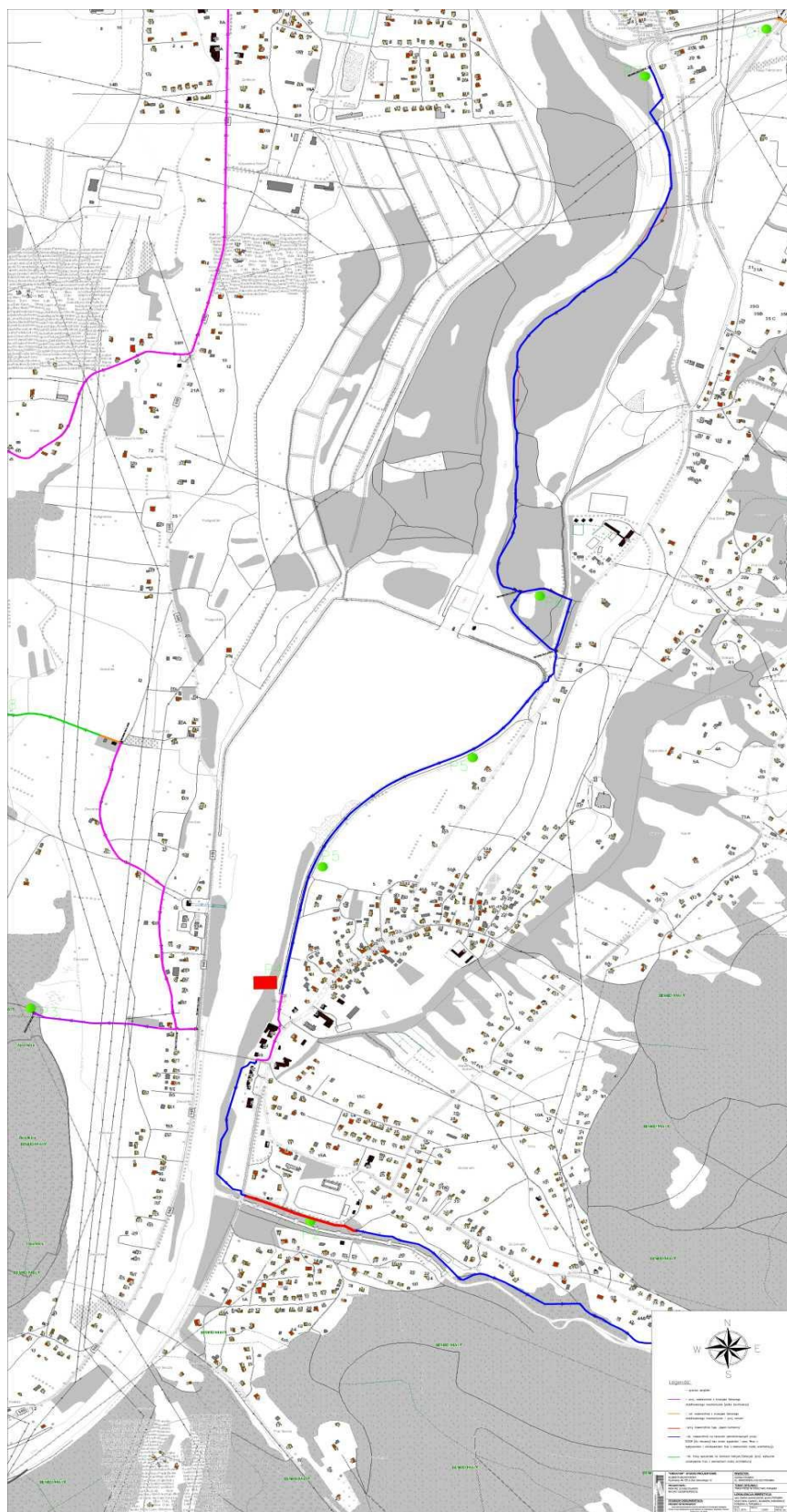
Źródło: Creative Tower

1.1. Położenie i granice obszaru opracowania

Pod względem administracyjnym obszar położony jest w województwie Śląskim, na terenie powiatu bielskiego.

Obserwacje wykonywano w oparciu o wyznaczony szlak i jego najbliższe otoczenie. Równocześnie inwentaryzowano najciekawsze pod względem przyrodniczym obiekty, które mogłyby stanowić lokalne centra bioróżnorodności lub wykazują nadzwyczajny walor przyrodniczy. Poniższa mapa obrazuje przebieg planowanych działań. Obserwacje – w zależności od dostępu do terenu – były prowadzone w buforze do 50 m od osi szlaków.

Mapa 1 Rozmieszczenie szlaków na tle sposobu zagospodarowania terenu

1.2. Charakterystyka fizjograficzna terenu

Pod względem fizjograficznym, według Kondrackiego znajduje się na pograniczu dwóch jednostek o randze mezoregionu, należących do dwóch makroregionów:

513 Zewnętrzne Karpaty Zachodnie

513.3 Pogórze Zachodnie

513.32 Pogórze Śląskie

513.44-57 Beskidy Zachodnie

513.47 Beskid Mały

Beskid Mały (513.47) – pasmo górskie w Polsce, stanowiące część Beskidów Zachodnich. Ma długość ok. 35 km i szerokość 10-15 km. Jest przedłużeniem na wschód Beskidu Śląskiego, od którego oddziela go szeroka Brama Wilkowicka. Jest to niewielkie powierzchniowo (stąd jego nazwa), ale zwarte pasmo górskie. Najwyższym szczytem jest Czupel (930 m).

Pogórze Śląskie (513.32) – pogórze w południowej Polsce, fragment Pogórza Zachodniobeskidzkiego, ograniczony dolinami Olzy na zachodzie i Skawy na wschodzie, oddzielony od Beskidu Śląskiego i Małego na południu, przechodzący w Kotlinę Oświęcimską i Ostrawską na północy. Jest porożcinane dolinami rzek: Olzy, górnej Wisły, Białej, Soły, Wieprzówki, Kleczanki i Skawy.

Obszar jest gęsto zaludniony, na jego terenie znajdują się miasta: Cieszyn, Skoczów, Bielsko-Biała, Kęty, Andrychów, Wadowice.

Powierzchnia wynosi 545 km², szerokość pasma wyżyn 5–15 km, wysokość waha się od 300 do 500 m n.p.m.

Geobotanicznie, zgodnie z podziałem dokonany przez J.M. Matuszkiewicza, teren należy do następujących jednostek:

H. Dział Zachodniokarpacki

H.1. Kraina Karpat Zachodnich

H.1a. Podkraina Zachodniobeskidzka

H.1a.1. Okręg Pogórza Śląskiego

H.1a.1.b Bielski

H.1a.1.c Andrychowski

H.1a.5. Okręg Beskidzki Żywiecki

H.1a.5.d Beskidu Małego

1.3. Ogólna charakterystyka zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Zarówno zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jak i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie są w konflikcie z działaniami planowanymi w ramach projektu.

2. Przyroda żywna

2.1. Szata roślinna

2.1.1. Metodyka inwentaryzacji szaty roślinnej

Inwentaryzacja botaniczna oparta jest o wizyty terenowe. Dla każdej dostępnej lokalizacji sporządzano spis florystyczny, jeśli dało się oznaczyć, określano zbiorowiska roślinne. Spisy florystyczne wykonywano koncentrując się na gatunkach dominujących. Szczególnie intensywnie poszukiwano gatunków ginących, rzadkich, bądź podlegających ochronie, a także gatunków inwazyjnych i obcego pochodzenia. Fitocenozy określone zostały w oparciu o strukturę płatów i gatunki dominujące. Nie wykonywano zdjęć fitosocjologicznych. Sporządzano szkice rozmieszczenia wyróżnianych zbiorowisk oraz dokumentację fotograficzną.

Gatunki chronione przyjęto za Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej roślin. Jako gatunki rzadkie przyjęto te, które znajdują się na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (Zarzycki, Szelaąg 2006), lub na Czerwonej liście roślin naczyniowych województwa śląskiego (Parusel, Urbisz 2012).

2.1.2. Stan zbadania szaty roślinnej na podstawie dostępnej literatury i innych opracowań

Nie udało się odnaleźć żadnych aktualnych prac naukowych na temat szaty roślinnej i flory badanego obszaru. W Urzędzie Gminy przeszukano zasoby zawarte w dokumentach typu Raport Oddziaływania Przedsięwzięcia na Środowisko, czy Karta Informacyjna Przedsięwzięcia, jednak nie odnaleziono żadnych istotnych danych. Zazwyczaj powielały one ogólne informacje zawarte w innych dokumentach. Również w dokumentach planistycznych, jak Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, czy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Porąbka nie odnaleziono żadnych bardziej szczegółowych danych. Przeszukano również internetowe bazy danych, jednak tam również nie odnaleziono żadnych szczegółowych zapisów. Dane zawarte w bazie danych Atpol Instytutu Botaniki UJ zostały opublikowane w Atlasie rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce (Zajac i Zajac 2001), jednak zastosowana tam siatka 10 na 10 km daje zbyt niską rozdzielczość, aby dane były jakkolwiek bardziej szczegółowo interpretowalne.

2.1.3. Charakterystyka roślinności rzeczywistej

Roślinność rzeczywista terenu jest mocno przekształcona. Dominują powierzchniowo uprawy rolne. Zbiorowiska leśne są również mocno zaburzone, ze zwartymi, jednogatunkowymi drzewostanami. Miejscami, w końcowej, południowej części pojawiają się zbiorowiska.

2.1.4. Potencjalna roślinność naturalna

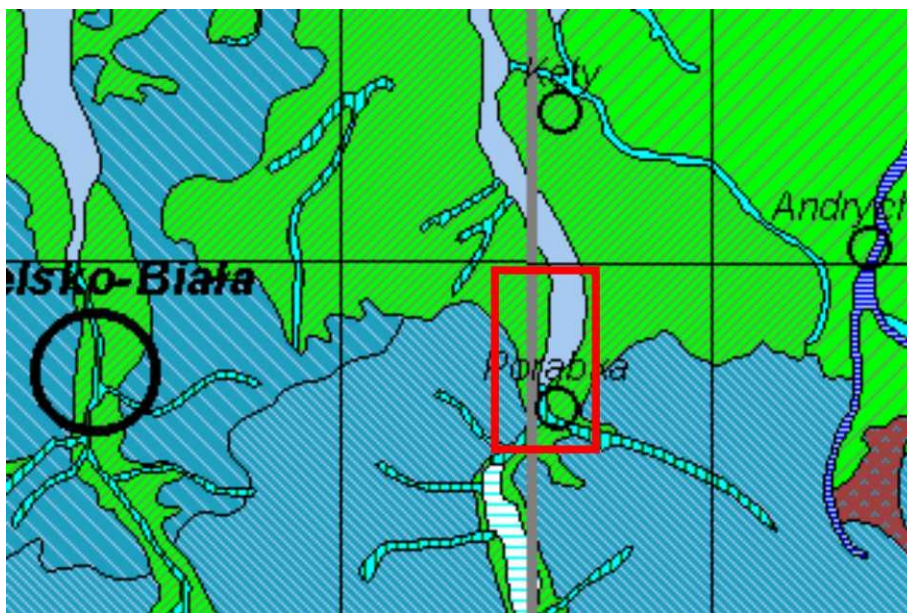
W zakresie potencjalnej roślinności naturalnej ogólne informacje podaje mapa opracowana w 1995 r. przez W. Matuszkiewicza i zespół. Według tych danych na obszarze projektowym roślinność potencjalna powinna tworzyć następujące zbiorowiska:

- *Tilio-Carpinetum* grąd subkontynentalny, odmiana małopolska, forma podgórska, seria uboga – tereny równinne poza terasą zalewową,
- *Carici remotae-Fraxinetum* podgórski łęg jesionowy – dno doliny potoku Wielka Puszcza i terasy zalewowe Soły powyżej Porąbki,
- *Dentario glandulosae-Fagetum* buczyna karpacka, wariant górski – zbocza gór,
- *Ficario-Ulmetum typicum* łęg jesionowo-wiązowy – terasy zalewowe Soły poniżej Porąbki.

Poniższa rycina wskazuje szeroko zaznaczony teren projektowy, na tle mapy W. Matuszkiewicza.

Mapa 2 Teren projektowy na tle mapy roślinności potencjalnej. Granice zaznaczono czerwonym prostokątem

Źródło: Opracowanie własne

2.1.5. Charakterystyka naturalnych i półnaturalnych fitocenoz i siedlisk przyrodniczych

Pośród naturalnych i półnaturalnych fitocenoz warto wymienić następujące:

Podgórski łęg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum* – zespół leśny należący do lasów wilgotnych. Są to lasy związane z ciekami wodnymi, wypływami wód podziemnych, czy źródłiskami. Na terenie projektowym rośnie w dolinie potoku Wielka Puszcza. W drzewostanie dominuje jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* z domieszką olszy szarej *Alnus incana*, olszy czarnej *Alnus glutinosa* oraz klonu jawora *Acer pseudoplatanus*. W warstwie krzewów występuje głównie leszczyna *Corylus avellana*. W runie rosną śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*.

Żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulose-Fagetum* – zespół roślinny, który niegdyś zajmował znaczną część piętra regla dolnego w Karpatach. Buduje go buk zwyczajny *Fagus sylvatica* z domieszką jodły *Abies alba*. W runie występuje żywiec gruczołowaty *Dentaria glandulosa*, przytulia wonna *Asperula odorata* i szczyr trwały *Mercurialis perennis*.

Łęg wierzbowy *Salicetum triandro-viminalis* – rozwija się w dolinie Soły, poniżej zapory jeziora Czanieckiego. W skład wchodzi wierzby: trójpręcikowa *Salix triandra* i wierzba wiciowa *S. viminalis*. Jest to młode stadium zbiorowiska leśnego, które w przyszłości może rozwinąć się w łęg topolowo-wierzbowy.

Warto w tym miejscu odnotować obecność niewielkich zbiorników wodnych, powstałych w niszach osuwiskowych. Są to małe dystroficzne zbiorniki wodne, zazwyczaj mocno zacienione przez okalający drzewostan i zakwaszone przez opadające z drzew igły i liście. Jednak w przypadku odsłonięcia, bądź istnienia luki, pojawiają się u brzegów w większej ilości torfowce *Sphagnum* sp., a w toni wodnej rzęśl *Callitriche* sp.

Fotografia 2 . Zbiornik dystroficzny w południowej części terenu projektowego

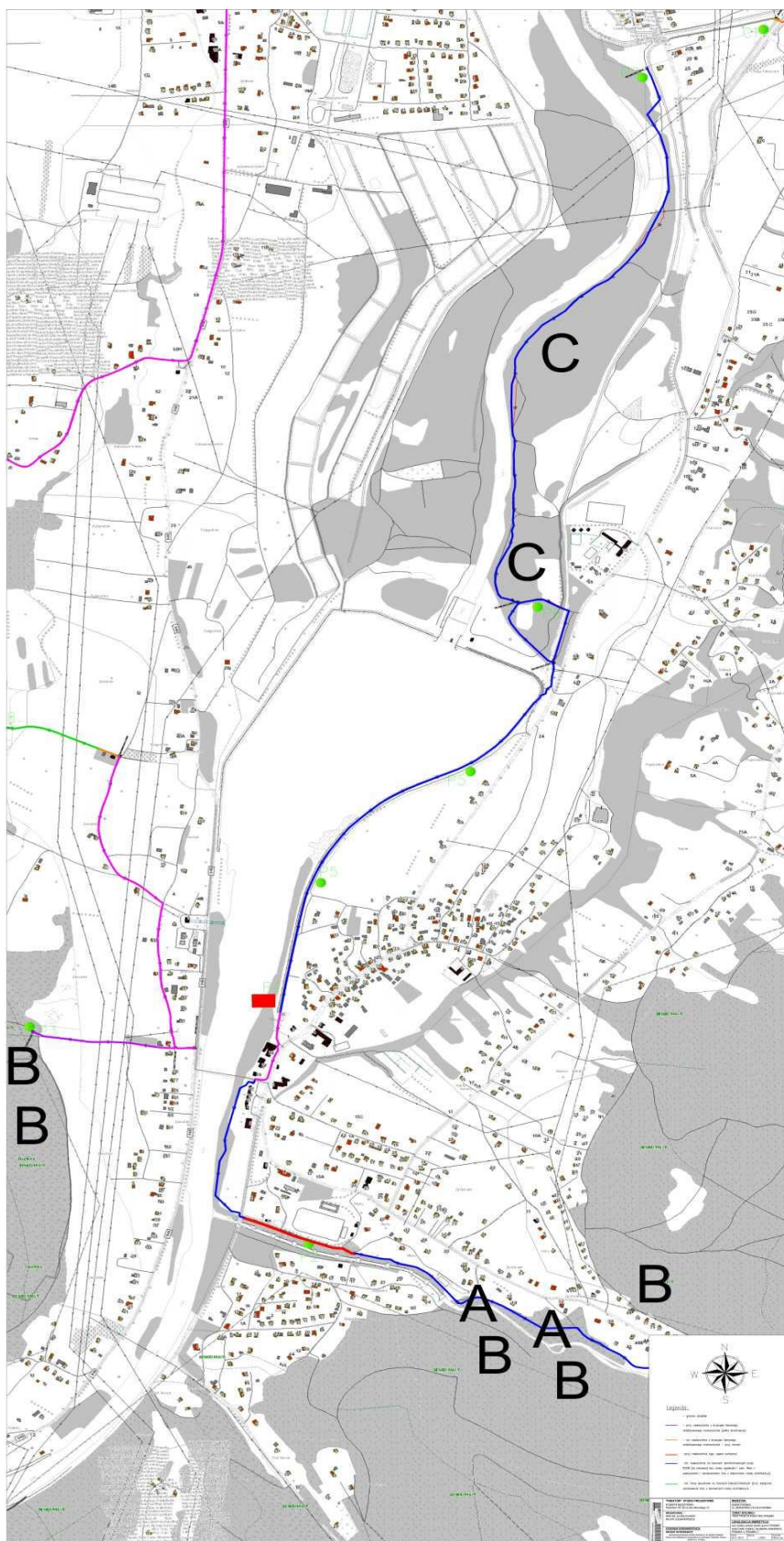

Źródło: Creative Tower

Na poniższej mapie zaznaczono lokalizację ważniejszych płatów: literą „A” zaznaczono podgórski łęg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum*, literą „B” – żyzną buczynę karpacką *Dentario glandulose-Fagetum*, literą „C” – łęg wierzbowy *Salicetum triandro-viminalis*.

Mapa 3 Mapa z zaznaczonymi ważniejszymi siedliskami naturalnymi i półnaturalnymi

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Flora

Flora została w znacznej mierze opisana w poprzednich punktach. Warto wymienić jeszcze elementy górskie flory, jak np. przenęt purpurowy *Prenanthes purpurea* oraz starzec Fuchsa *Senecio fuchsi*.

Ciekawostką jest odnalezienie w dolinie potoku Wielka Puszcza kilku stanowisk parzydła leśnego *Aruncus dioicus* – rośliny podlegającej ochronie częściowej. Rośnie ona w rozproszeniu na brzegach potoku.

W niedużej odległości od terenu projektowego licznie na zrębach występuje naparstnica purpurowa *Digitalis purpurea*, więc można spodziewać się występowania pojedynczych okazów i na terenie projektowym.

Podsumowując, można stwierdzić, że pomimo, iż flora nie przedstawia wyjątkowych walorów, jest uboga w elementy rzadkie i chronione, to jednak posiada spory potencjał. Jest to w przestrzeni całego projektu jeden z nielicznych obszarów z elementami flory górskiej, gdzie można obserwować ciekawe leśne i górskie gatunki.

2.2.1. Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych

Ujawniono występowanie jednego gatunku:

Parzydło leśne *Aruncus dioicus* – roślina podlegającej ochronie częściowej. Rośnie ona w rozproszeniu na brzegach potoku Wielka Puszcza..

2.2.2. Występowanie gatunków inwazyjnych

Na terenie projektowym stwierdzono występowanie rdestowca ostrokończystego *Reonurtia japonica*, nawłoci późnej *Solidago serotina* oraz niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifolia*. Występują one w niżej położonych częściach badanego obszaru, zazwyczaj blisko zabudowań i nad wodami.

Spośród zwierząt należących do gatunków inwazyjnych, na zbiorniku Czanieckim obserwowano gęsiówkę egipską *Alopochen aegyptiaca*. W otoczeniu ludzi licznie występuje inwazyjna azjatycka biedronka *Harmonia axyridis* oraz ślinik luzytański *Arion lusitanicus*.

2.2.3. Drzewa pomnikowe i drzewa spełniające warunki objęcia ochroną

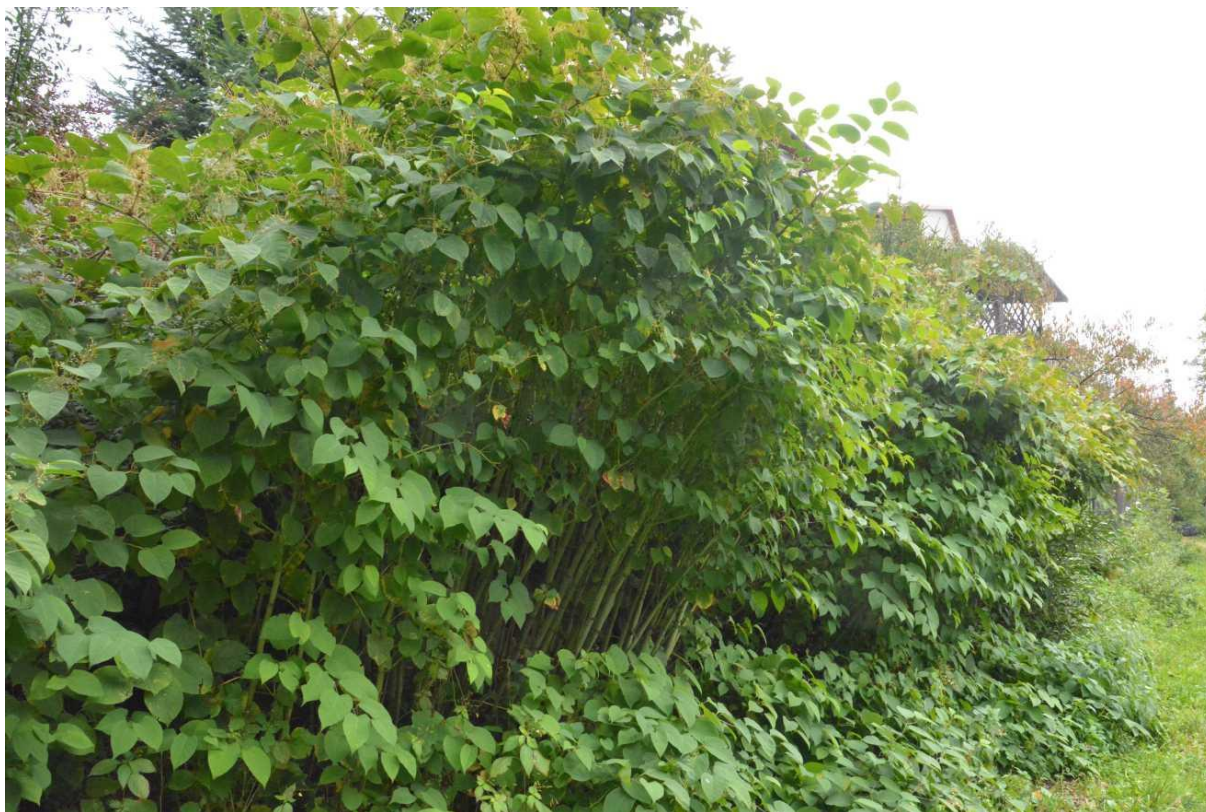
Na terenie objętym obserwacjami jest jedno drzewo pomnikowe – objęty już tą formą ochrony dąb szypułkowy w centrum Porąbki. Nie ujawniono innych drzew kwalifikujących się do objęcia ochroną pomnikową.

2.2.4. Potrzeby ochrony flory w świetle istniejących zagrożeń

Można zdiagnozować następujące potrzeby:

Rośliny inwazyjne – opanowanie krajobrazu przez nie w obrębie tego obszaru miejscami jest dosyć wysokie. Dotyczy to szczególnie otoczenia zbiornika Czanieckiego. W związku z tym należy podjąć akcję usuwania z jak największego arealu ze względu na fakt, że obecność tych roślin nad wodami sprzyja ich dalszemu, szybkiemu rozprzestrzenianiu.

Fotografia 3 Rdestowiec ostrokończysty *Reyonurtia japonica*

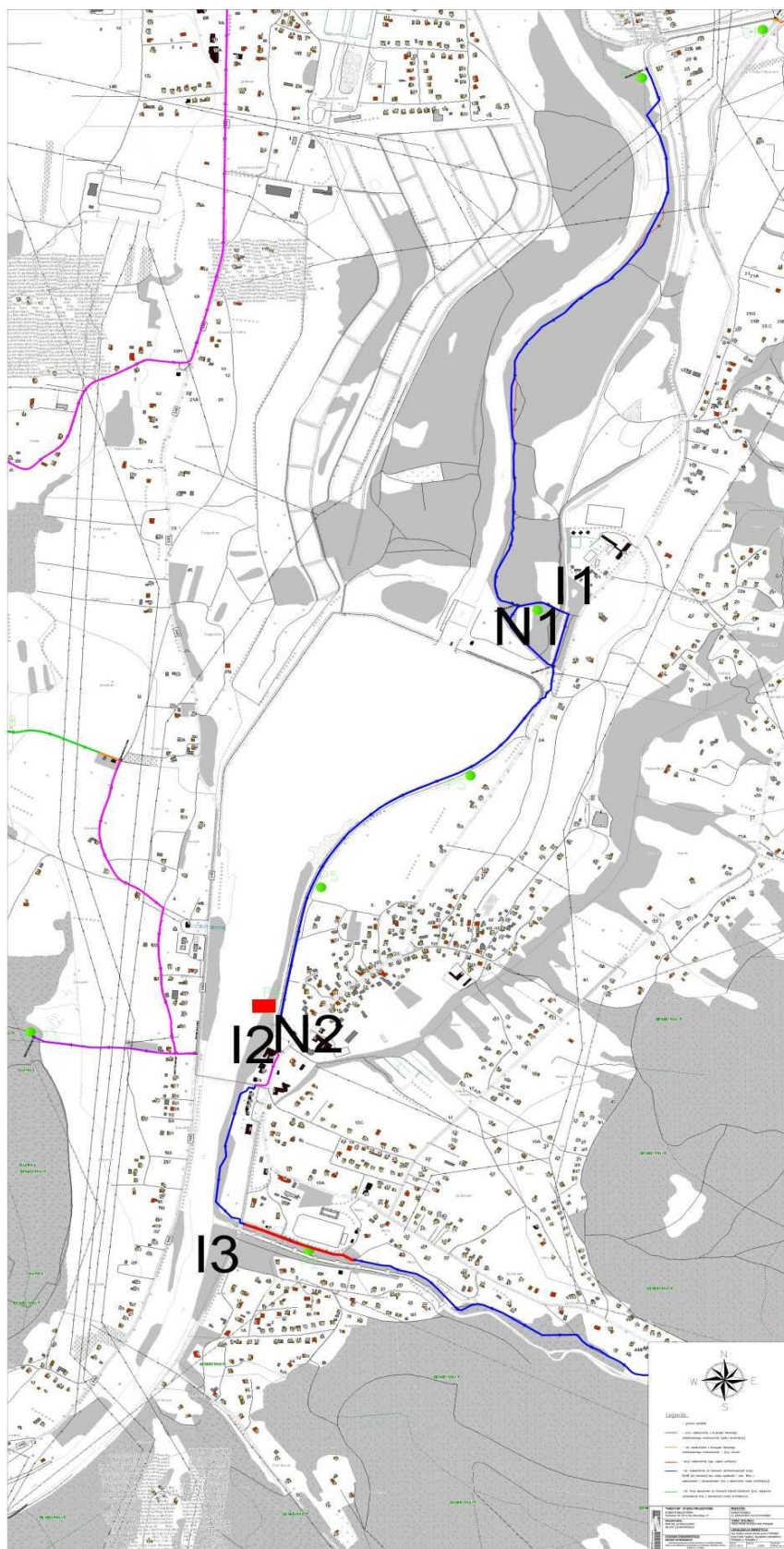

Źródło: Creative Tower

Planowe wzbogacanie flory o gatunki niegdyś powszechnie występujące – obecnie w zieleni przydomowej obserwuje się coraz większe ubożenie gatunkowe. Moda na trawniki i iglaki powoduje, że zanikają np. rośliny kwietne łąk, a trawnik staje się zbiorem 3-4 gatunków roślin. Należy dosadzać, dosiewać w miejscach publicznych (N1) rośliny kwiatowe, czy gatunki i odmiany drzew i krzewów zanikające w krajobrazie.

Mapa 4 Mapa potrzeb z zakresu ochrony flory

Źródło: Opracowanie własne

2.2.5. Gatunki obce geograficznie we florze roślin naczyniowych

Gatunki obce zostały wymienione w punkcie 2.2.2. Poza nimi dość licznie obserwowano robinie akacjowe *Robinia pseudoacacia*, czy dereń rozłogowy *Cornus sericea*.

W niniejszym opracowaniu nie opisujemy roślin uprawnych i roślin ozdobnych, rosnących na terenie ogrodów.

2.3. Fauna

2.3.1. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie obszaru opracowania

Źródła wiedzy na temat występujących tu zwierząt są stosunkowo nieliczne. Udało się odnaleźć pracę R. Mysłajka (2015) opisującą nietoperze tego terenu. W 2016 r. została wydana monumentalna praca „Ptaki Karpat” opisując m.in. teren projektowy. Jej użyteczność w zakresie realizowanej pracy jest jednak niska, gdyż udostępnione dane są stosunkowo mało szczegółowe. W Urzędzie Gminy przeszukano zasoby zawarte w dokumentach typu Raport Oddziaływania Przedsięwzięcia na Środowisko, czy Karta Informacyjna Przedsięwzięcia, jednak nie odnaleziono żadnych istotnych danych. Zazwyczaj powielają one ogólne informacje zawarte w innych dokumentach. Również w dokumentach planistycznych, jak Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, czy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Porąbka nie odnaleziono żadnych bardziej szczegółowych danych.

2.3.2. Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt

Obserwowano następujące gatunki chronione.

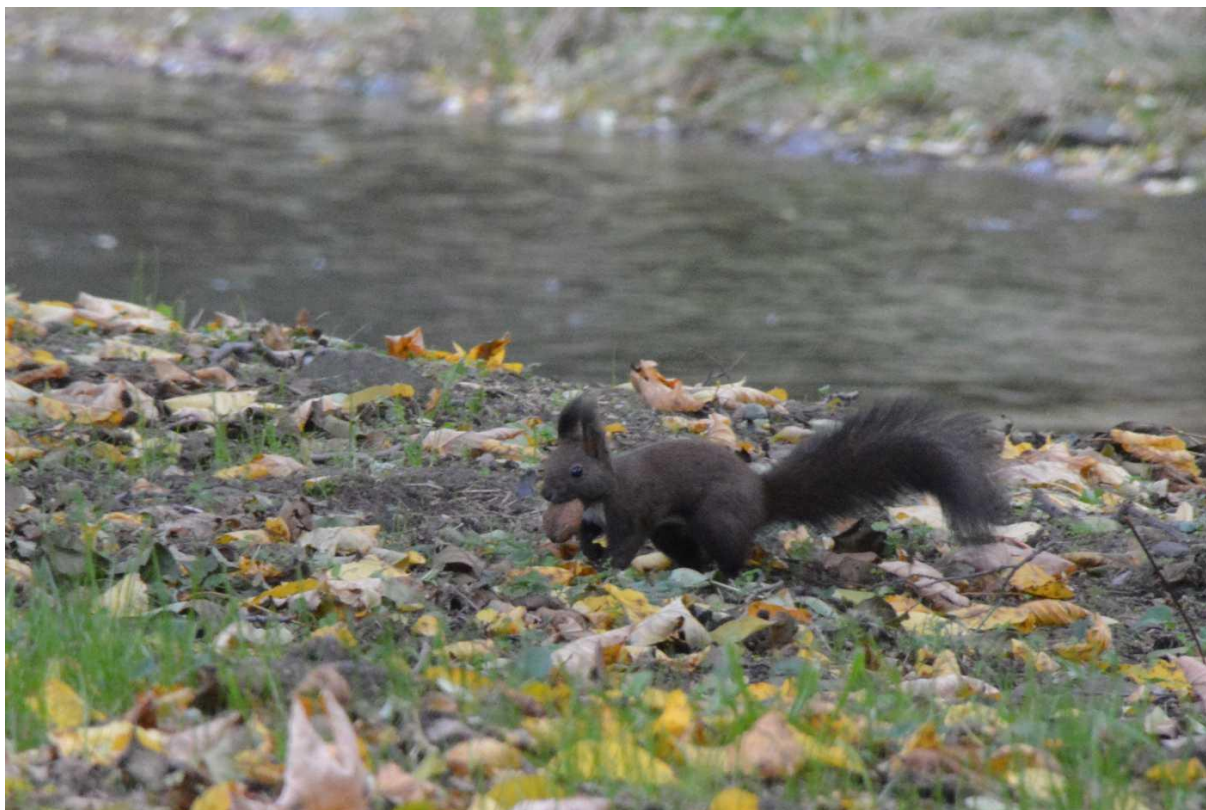
Borowiec wielki *Nyctalus noctula* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek pospolity na terenie kraju. Żeruje w szerokiej gamie krajobrazów, lata wysoko, szybko. Okres dzienny spędza w dziuplach lub innych podobnych schronieniach. Obserwowany w okolicach ul. Bielskiej oraz kilkakrotnie w okolicy szkoły podstawowej.

Mroczek późny *Eptesicus serotinus* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek pospolity na terenie kraju. Żeruje w urozmaiconym krajobrazie, często w obrębie osiedli ludzkich. Obserwowany w okolicach centrum Porąbki.

Nocek rudy *Myotis daubentonii* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek pospolity na terenie kraju. Żeruje nad wodami, dnie spędza w dziuplach lub innych podobnych schronieniach. Obserwowany nad Sołą i nad zbiornikiem Czanieckim.

Wiewiórka ruda *Sciurus vulgaris* – ssak, ochrona ścisła. Do niedawna gatunek pospolity w Polsce. Obecnie coraz rzadziej spotykany. Obserwowany w zadrzewieniach nad Sołą oraz w dolinie potoku Wielka Puszcza.

Fotografia 4 Wiewiórka nad potokiem Wielka Puszcza

Źródło: Creative Tower

Jeż zachodni *Erinaceus concolor* – ssak owadożerny, ochrona ścisła. Gatunek wciąż jeszcze dość pospolity w kraju, jednak zagrożony przez rozwijającą się sieć dróg kołowych. Obserwowany w dolinie potoku Wielka Puszcza i w zaroślach nad brzegami zbiornika Czanieckiego.

Żaba trawna *Rana temporaria* – płaz, ochrona częściowa. Gatunek dość pospolity w kraju. Obserwowano pojedyncze osobniki nad Sołą poniżej zapory jez. Czanieckiego.

Traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris* – płaz, ochrona ścisła. Gatunek dość pospolity w kraju. Obserwowano pojedyncze osobniki w zbiorniku wodnym, położonym poniżej zapory jez. Czanieckiego.

Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* – gad, ochrona częściowa. Gatunek dość pospolity w kraju. Obserwowana nielicznie w okolicach na skarpach wzdłuż wału jez. Czanieckiego.

Spośród ptaków chronionych obserwowano następujące gatunki:

Tabela 1 Zaobserwowane ptaki chronione

L.p.	Gatunek	Opis*
1.	łabędź niemy (<i>Cygnus olor</i>)	C3
2.	gęgawa (<i>Anser anser</i>)	P2
3.	gęsiówka egipska (<i>Alopochen aegyptiaca</i>)	P1
4.	świstun (<i>Anas penelope</i>)	P1
5.	cyraneczka (<i>Anas crecca</i>)	P3
6.	krzyżówka (<i>Anas platyrhynchos</i>)	C3
7.	rożeniec (<i>Anas acuta</i>)	P1

**Inwentaryzacja przyrodnicza dla projektu „Zagospodarowanie cieków wodnych w Gminie Porąbka”
Sołectwo Porąbka**

8.	krakwa (<i>Anas strepera</i>)	P2
9.	cyranka (<i>Anas querquedula</i>)	P1
10.	głowienka (<i>Aythya ferina</i>)	C3
11.	czernica (<i>Aythya fuligula</i>)	C3
12.	uhla (<i>Melanitta fusca</i>)	P1
13.	gągoł (<i>Bucephala clangula</i>)	P3
14.	bielaczek (<i>Mergellus albellus</i>)	P2
15.	nurogęs (<i>Mergus merganser</i>)	C3
16.	kuropatwa (<i>Perdix perdix</i>)	S1
17.	bażant (<i>Phasianus colchicus</i>)	C3
18.	nur czarnoszyi (<i>Gavia arctica</i>)	P1
19.	perkozek (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	P1
20.	perkoz dwuczuby (<i>Podiceps cristatus</i>)	C3
21.	zausznik (<i>Podiceps nigricollis</i>)	P1
22.	kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	C3
23.	czapla biała (<i>Ardea alba</i>)	P2
24.	czapla siwa (<i>Ardea cinerea</i>)	C3
25.	bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	S2
26.	bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>)	S2
27.	błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>)	S2
28.	błotniak zbożowy (<i>Circus cyaneus</i>)	P1
29.	jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>)	C3
30.	krogulec (<i>Accipiter nisus</i>)	C3
31.	myszołów (<i>Buteo buteo</i>)	C3
32.	pustułka (<i>Falco tinnunculus</i>)	P2
33.	kokoszka (<i>Gallinula chloropus</i>)	P1
34.	łyśka (<i>Fulica atra</i>)	S3
35.	czajka (<i>Vanellus vanellus</i>)	P3
36.	śmieszka (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	C3
37.	mewa siwa (<i>Larus canus</i>)	C2
38.	mewa białogłowa (<i>Larus cachinnans</i>)	C3
39.	rybitwa rzeczna (<i>Sterna hirundo</i>)	P2
40.	siniak (<i>Columba oenas</i>)	P2
41.	grzywacz (<i>Columba palumbus</i>)	P3
42.	sierpówka (<i>Streptopelia decaocto</i>)	C3
43.	kukułka (<i>Cuculus canorus</i>)	S3
44.	jerzyk (<i>Apus apus</i>)	S3
45.	zimirdek (<i>Alcedo atthis</i>)	P1
46.	dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	C2
47.	dzięcioł zielony (<i>Picus viridis</i>)	C2
48.	dzięcioł duży (<i>Dendrocopos major</i>)	C3
49.	skowronek (<i>Alauda arvensis</i>)	S2
50.	brzegówka (<i>Riparia riparia</i>)	P1
51.	dymówka (<i>Hirundo rustica</i>)	S2
52.	oknówka (<i>Delichon urbicum</i>)	S2

**Inwentaryzacja przyrodnicza dla projektu „Zagospodarowanie cieków wodnych w Gminie Porąbka”
Sołectwo Porąbka**

53.	świergotek drzewny (<i>Anthus trivialis</i>)	P1
54.	pliszka żółta (<i>Motacilla flava</i>)	P1
55.	pliszka górska (<i>Motacilla cinerea</i>)	P2
56.	pliszka siwa (<i>Motacilla alba</i>)	S3
57.	pluszcz (<i>Cinclus cinclus</i>)	P1
58.	strzyżyk (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	C3
59.	pokrzywnica (<i>Prunella modularis</i>)	S3
60.	rudzik (<i>Erithacus rubecula</i>)	S3
61.	kopciuszek (<i>Phoenicurus ochrurus</i>)	S3
62.	pleszka (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	S2
63.	kos (<i>Turdus merula</i>)	C3
64.	kwiczoł (<i>Turdus pilaris</i>)	S3
65.	śpiewak (<i>Turdus philomelos</i>)	S3
66.	strumieniówka (<i>Locustella fluviatilis</i>)	S1
67.	łozówka (<i>Acrocephalus palustris</i>)	S1
68.	kapturka (<i>Sylvia atricapilla</i>)	S3
69.	cierniówka (<i>Sylvia communis</i>)	S3
70.	świstunka leśna (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	S3
71.	pierwiosnek (<i>Phylloscopus collybita</i>)	S3
72.	piecuszek (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	S3
73.	mysikrólik (<i>Regulus regulus</i>)	S3
74.	mucholówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	S2
75.	raniuszek (<i>Aegithalos caudatus</i>)	S2
76.	sikora uboga (<i>Poecile palustris</i>)	C1
77.	czarnogłówka (<i>Poecile montanus</i>)	C3
78.	sosnówka (<i>Periparus ater</i>)	C3
79.	modraszka (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	C3
80.	bogatka (<i>Parus major</i>)	C3
81.	kowalik (<i>Sitta europaea</i>)	C3
82.	wilga (<i>Oriolus oriolus</i>)	S2
83.	gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	S1
84.	srokosz (<i>Lanius excubitor</i>)	P1
85.	sójka (<i>Garrulus glandarius</i>)	C3
86.	sroka (<i>Pica pica</i>)	C3
87.	kawka (<i>Corvus monedula</i>)	C3
88.	gawron (<i>Corvus frugilegus</i>)	C3
89.	wrona siwa (<i>Corvus cornix</i>)	C3
90.	kruk (<i>Corvus corax</i>)	C2
91.	szpak (<i>Sturnus vulgaris</i>)	S3
92.	wróbel (<i>Passer domesticus</i>)	C3
93.	zięba (<i>Fringilla coelebs</i>)	C3
94.	kulczyk (<i>Serinus serinus</i>)	S2
95.	dzwoniec (<i>Chloris chloris</i>)	C3
96.	szczygieł (<i>Carduelis carduelis</i>)	C2
97.	czyż (<i>Spinus spinus</i>)	C2

**Inwentaryzacja przyrodnicza dla projektu „Zagospodarowanie cieków wodnych w Gminie Porąbka”
Sołectwo Porąbka**

98.	makolągwa (<i>Linaria cannabina</i>)	C2
99.	gil (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	P2
100.	grubodziób (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	S2
101.	trznadel (<i>Emberiza citrinella</i>)	C3
102.	potrzos (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	S1

Źródło: Opracowanie własne

* Opis do wykazu ptaków: C – spotykany cały rok, S – tylko w sezonie lęgowym, P – tylko poza sezonem lęgowym, 1 – pojedyncze stwierdzenia, 2 – średnio pospolity, 3 – pospolity.

2.3.3. Zagrożenia dla fauny i potrzeby jej ochrony w świetle istniejących zagrożeń

Spośród zdiagnozowanych zagrożeń należy wymienić poniższe.

Utrata zróżnicowanych siedlisk i miejsc schronienia. Obejmuje w zasadzie wszystkie gatunki zwierząt. Postępująca homogenizacja krajobrazu powoduje, że zanika bioróżnorodność, zmniejsza się liczebność i zagęszczenia gatunków, które były do niedawna pospolite. Należy możliwie promować mikrosiedliska.

Utrata bazy żerowej. Obejmuje głównie wyspecjalizowane gatunki powiązane cyklami życiowymi z ginącymi roślinami, w większości owady. Należy dbać o zachowanie maksymalnej różnorodności rodzimej flory.

3. Przyroda nieożywiona i krajobraz

3.1. Geomorfologia

Porąbka leży w Zewnętrznych Karpatach Zachodnich, w makroregionie Beskidów, na pograniczu Beskidu Małego i Pogórza Śląskiego. W większości leży na krawędzi masywu Beskidu Małego, w końcowej części przełomowej doliny Soły. Dzięki takiemu ukształtowaniu, teren jest niezwykle atrakcyjny krajobrazowo, dając szeroką perspektywę zarówno w kierunku Kotliny Oświęcimskiej, jak i w kierunku południowym.

W północno-zachodniej części uwidaczniają się pozostałości starych osuwisk: nisze osuwiskowe, w niektórych miejscach wypełnione niewielkimi zbiornikami wodnymi.

W podłożu zalegają skały fliszu karpackiego: piaskowce poprzedzielane warstwami mułowców, łupków, czy rogowców. W terenie skały podłoża lokalnie wychodzą na powierzchnię, co szczególnie jest widoczne w dnie potoków i na stromych zboczach dolin. W większości obszaru skały starsze niż czwartorzędowe, przykryte są grubą warstwą okryw zwietrzelinowych, głównie glin pomieszanych z kamieniami oraz aluwiiów rzeki Soły.

3.2. Hydrologia i wody powierzchniowe

3.3. Gleby

Przeważają wietrzeniowe gleby gliniaste, a w wyższych położeniach – szkieletowe gleby gliniaste. W dnie doliny Soły zalegają mady rzeczne. W licznych miejscach gleby należy określić jako pochodzenia antropogenicznego, głównie hortisole i rigosole.

3.4. Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne, obiekty

kulturowe

Zagospodarowanie w tym zakresie jest stosunkowo umiarkowane. Bezpośrednio przez teren projektowy przebiega zielony szlak turystyczny PTTK.

4. Ochrona przyrody

4.1. Istniejące formy ochrony przyrody

Na terenie projektowym brak istniejących form ochrony przyrody. W najbliższej okolicy, w promieniu do 10 km znajdują się następujące obiekty:

1. Rezerwat Zasolnica – odległość 0,02 km
2. Rezerwat Szeroka – odległość 4,4 km
3. Park Krajobrazowy Beskidu Małego – w obszarze
4. Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB120004 Dolina Dolnej Soły – odległość 4,38 km
5. Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240023 Beskid Mały – odległość 0,02 km
6. Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH120083 Dolna Soła – odległość 4,38 km
7. Stanowisko dokumentacyjne Zamczysko na Ściszków Groniu – odległość 8,63 km
8. Stanowisko dokumentacyjne Potok Rzyczanka – odległość 9,55 km
9. Zasolnica – rezerwat jest położony na stromych zboczach góry o takiej samej nazwie. Rezerwat powstał w 1973 r. w celu ochrony naturalnego stanowiska buczyny karpackiej. Zajmuje obszar 17 ha.

Park Krajobrazowy Beskidu Małego został utworzony w 1998 roku w celu ochrony walorów przyrodniczych Beskidu Małego. Beskid porastają lasy silnie przekształcone. W większości są to świerczyny, występujące niezgodnie, poniżej swego optimum klimatycznego. Roślinność jest bardzo zróżnicowana, występują zarówno łąki i pastwiska górskie z murawami bliźniczkowymi, czy łąki mietliczowo-mietlicowe z mietczykiem dachówkowatym. Stosunkowo licznie występują wychodni skalne z typową roślinnością naskalną. Flora Beskidu Małego liczy sobie ok. 840 gatunków roślin.

PLB120004 Dolina Dolnej Soły obejmuje stawy hodowlane oraz fragment doliny rzeki Soły. Sama rzeka jest na tym odcinku, zależnie od fragmentu, częściowo uregulowana lub pozostawiona w stanie naturalnym. Ujawniono tu bytność 12 gatunków ptaków z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej, między innymi ślepowrona *Nycticroax nycticroax*, którego populacja jest tu wyjątkowo liczna. Dużym walorem obszaru są dobrze zachowane łągi topolowo-wierzbowe.

Ostoja Natura 2000 PLH240023 Beskid Mały zajmuje ona 7186,2 ha. Ostoja obejmuje obszar Beskidu Małego. Na obszarze stwierdzono 14 różnych siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Wykształcone tu kwaśne buczyny stanowią największy i najlepiej wykształcony kompleks tego siedliska w Karpatach. Rosną tu liczne gatunki chronione: omieg górski, parzydło leśne. Liczne są wychodnie naskalne, a zespoły roślinne porastające je są jednym spośród przedmiotów ochrony tej ostoi Natura 2000. Stale na terenie ostoi przebywają wilki, podobnie ryś.

4.2. Wskazania terenów i obiektów przewidzianych do ochrony zasobów przyrodniczych

Interesującym terenem jest staw poniżej zapory zbiornika Czanieckiego i otoczenie wymienionego stawu. Obecnie jest on dość mocno zanieczyszczony, ale po oczyszczeniu będzie posiadał wysoki potencjał przyrodniczy, jako lokalny hotspot bioróżnorodności.

4.3. Wskazanie korytarzy ekologicznych

Na podstawie jednosezonowych obserwacji trudno określić przebieg rzeczywistych, wykorzystywanych przez organizmy żywe korytarzy ekologicznych. Jednak istnieją wskazania z dokumentacji już przygotowanej, jak np. z portalu korytarze.pl. Na terenie projektowym nie wyznaczono wcześniej istotnych, o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym korytarzy ekologicznych.

Dla zwierząt lądowych, znaczącym korytarzem o zasięgu lokalnym jest międzywale Soły. Jest to teren dający dużą swobodę przemieszczania się, a jednocześnie rzeka jako taka kierunkuje ruch wzdłuż swego biegu. Świadczą o tym często odnajdywane tropy i ślady zwierząt kopytnych, w tym jelenia szlachetnego.

Dla ptaków korytarzem ekologicznym o znaczeniu ponadregionalnym jest dolina Soły. W tym miejscu znaczna liczba ptaków decyduje się w trakcie sezonowych wędrówek na przekroczenie granicy Karpat. Sam zbiornik Czaniecki stanowi punkt spoczynkowy dla ptaków wędrujących tym szlakiem.

Mapa 5 Korytarze ekologiczne w otoczeniu terenu projektowego

Źródło: Za www.korytarze.pl.

4.4. Wskazanie szlaków migracyjnych zwierząt

Migracja zwierząt odbywa się wzdłuż rzeki Soły. Szczególnie jest ona istotna dla ptaków. W tym miejscu znaczna liczba ptaków decyduje się w trakcie sezonowych wędrówek na przekroczenie granicy Karpat.

4.5. Strefy węzłowe

Nie wyznaczono stref węzłowych na badanym terenie.

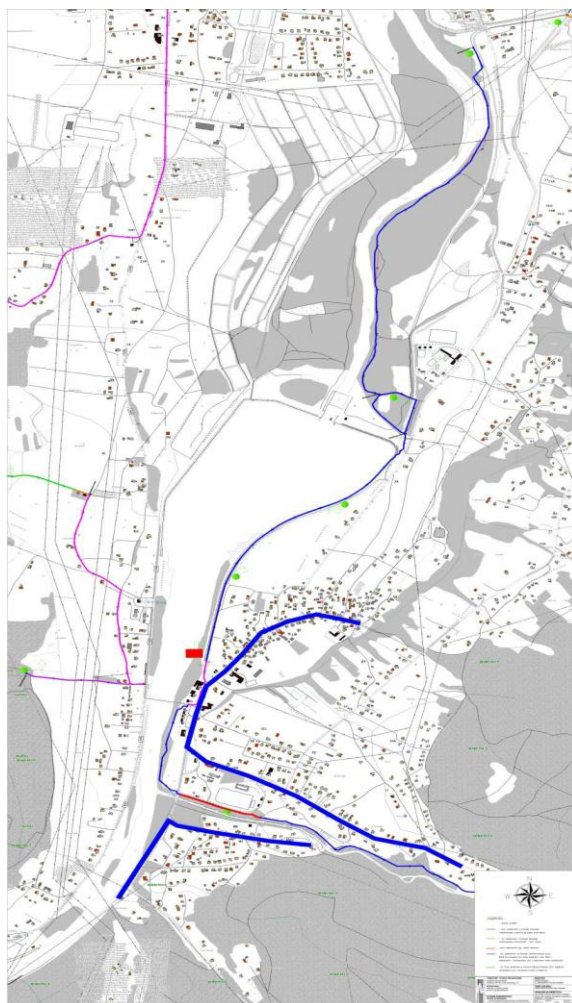
4.6. Biocentra

Nie wyodrębniono biocentrów.

4.7. Bariery ekologiczne

Podstawową barierę ekologiczną stanowi gęsta zabudowa wsi Porąbka.

Mapa 6 Zaznaczone na mapie bariery ekologiczne

Źródło: Opracowanie własne

4.8. Przyroda obszaru na tle dyrektyw Unii Europejskiej

Na opisywanym obszarze brak obszarów będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (obszary Natura 2000). Najbliżej znajdują się następujące ostoje:

- Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB120004 Dolina Dolnej Soły – odległość 4,38 km,
- Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240023 Beskid Mały – odległość 0,02 km,
- Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH120083 Dolna Soła – odległość 4,38 km.

Na terenie projektowym nie opisano obecności gatunków z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej.

4.9. Przyroda obszaru opracowania w świetle prawa RP

Odnotowano obecność stałą lub czasową 108 gatunków organizmów podlegających ochronie ścisłej (w tym 102 gatunków ptaków) oraz 2 gatunków podlegających ochronie częściowej. Południowa część terenu leży na obszarze Parku Krajobrazowego Beskidu Małego.

5. Wskazania konserwatorskie oraz wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Brak wskazań. Obecne zapisy są zgodne ze stanem obserwowanym i w zakresie obszaru projektowego nie wchodzi w konflikt z elementami przyrody.

6. Wskazania działań niezbędnych dla podjęcia celem ochrony bioróżnorodności analizowanego obszaru

Należy podjąć następujące działania:

- wzmocnić bioróżnorodność flory poprzez przygotowanie powierzchni i nasadzenia i siew roślin jednorocznych, bylin i drzew,
- poprawić warunki siedliskowe ptaków i ssaków poprzez zakup i rozwieszenie skrzynek lęgowych dla ptaków oraz skrzynek będących schronieniami dla ssaków (rekomendowane skrzynki dla nietoperzy i wiewiórek),
- poprawić warunki siedliskowe dla płazów, gadów i innych zwierząt epigeicznych poprzez wykonanie schronień w formie stosów różnorodnych substratów,
- poprawić warunki siedliskowe dla owadów latających poprzez utworzenie tzw. hoteli dla owadów,
- wzmocnić i wzbogacić bazę żerową dla owadów poprzez siew i sadzenie roślin będących źródłem pokarmu dla wymienionych wyżej organizmów,
- podjąć się usuwania roślinności inwazyjnej ze wskazanych miejsc,
- podjąć się rekultywacji terenu w otoczeniu lasu łęgowego, aby powstrzymać proces degradacji przyrodniczej terenu.

7. Sporządzenie uzasadnienia do planowanych działań projektowych: infrastrukturalnych i informacyjno-edukacyjnych (ścieżka dydaktyczna w zakresie edukacji ekologicznej, elementów dydaktyczno-przyrodniczych, uruchomienia sezonowych terenowych centrów edukacji ekologicznej oraz placów edukacji ekologicznej przez zabawę) i innych działań niezbędnych do podjęcia celem ochrony bioróżnorodności

7.1. Bezpośrednie działania przyrodnicze - ochrona różnorodności biologicznej

Siew i nasadzenia roślin

Proponuje się wykonać w następującym zakresie: wysiew roślin kwiatowych łąkowych, nasadzenia geofitów (czosnek wężowy, czosnek siatkowaty), nasadzenia roślin wodnych (wywłócznik okółkowy, rdestnica alpejska), nasadzenia drzew owocowych starych odmian i innych drzew o znaczeniu biocenotycznym (jabłonie – tradycyjne odmiany, lipa drobnolistna, krzewy dające owoce, nektar i pyłek).

Uzasadnienie: działanie to przywraca bogactwo florystyczne w terenie. Pomimo pozornie niewielkiego zakresu terytorialnego, w przyszłości będzie oddziaływać na otoczenie poprzez dystrybucję diaspor: zarówno w sposób naturalny, jak i przez mieszkańców. Wybrane zostały rośliny dające pyłek i nektar dla owadów, a jesienią i zimą owoce dla ptaków. Dzięki temu wzmocni się baza żerowa tych grup zwierząt. Niebagatelny jest efekt edukacyjny, ukazujący mieszkańcom piękno bogactwa gatunkowego.

Skrzynki dla ptaków i ssaków

Proponuje się rozwiesić skrzynki dla ptaków, wiewiórek, nietoperzy oraz plichowatych.

Uzasadnienie: Obecnie dla ptaków i niektórych ssaków głównym czynnikiem ograniczającym liczebność jest brak dogodnych schronień. Mała liczba dziuplastych drzew powoduje znaczne ograniczenie populacji tych zwierząt. Skrzynki stanowią swoisty substytut dziupli. Teren zamieszkują w umiarkowanym zagęszczeniu wszystkie gatunki, dla których zamierza się utworzyć nowe schronienia, więc nie powinna mieć miejsca sytuacja tworzenia siedliska dla zwierząt, które nie będą mogły z niego skorzystać.

Oczyszczanie stawu

Proponuje się odmulenie stawu znajdującego się poniżej zapory zbiornika Czanieckiego. Odmulenie będzie odbywało się w zakresie ok. 1/4 powierzchni, zostanie również usunięta część roślinności niskiej od południowej strony, aby doświetlić powierzchnię zbiornika.

Uzasadnienie: Zbiornik w znacznej mierze wypłynął się i wypełnił osadami. Zamieszkują go liczne zwierzęta, stanowi lokalny hotspot bioróżnorodności. Jednak pozostawienie tego zbiornika bez interwencji, spowoduje jego wypełnienie i zaniknięcie lustra wody, a w konsekwencji zniszczenie siedliska licznych gatunków zwierząt. Usunięcie części osadów z jednej strony nie wpłynie znacząco negatywnie na populację zwierząt zamieszkujących staw, a z drugiej strony przedłuży czas funkcjonowania zbiornika jako siedliska przyrodniczego o następne kilkadziesiąt lat.

Usuwanie roślin inwazyjnych

Proponuje się trwałe usuwanie roślin inwazyjnych we wskazanych miejscach.

Uzasadnienie: rośliny inwazyjne, opanowując teren, powodują zubożenie gatunkowe lokalnych fitocenoz. W drastycznym przypadku mogą stanowić jedyny gatunek zasiedlający dany płat. Aby chronić bioróżnorodność, należy zwalczać rośliny inwazyjne na terenach już opanowanych i nie dopuszczać do zasiedlania nowych terenów.

Rekultywacja terenu

Proponuje się rekultywację terenów zielonych poprzez usunięcie gruzu, popiołu, śmieci i innych odpadów.

Uzasadnienie: tereny zanieczyszczone posiadają znacznie niższą bioróżnorodność. Pozostawienie ich samym sobie powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń dalej, np. w formie mikrocząstek plastiku, które obecnie są uważane za jedno z bardziej niebezpiecznych substancji dla organizmów.

Budowa schronień dla płazów, gadów i owadów epigeicznych

Proponuje się utworzenie schronień w formie kopców kamieni wypełnionych częściowo substratem roślinnym, jako miejsce bytowania i rozmnażania gadów, płazów i owadów epigeicznych.

Uzasadnienie: w uporządkowanym krajobrazie otaczającym siedliska ludzkie na terenie projektowym coraz mniej jest schronień dla drobnych zwierząt. Szacuje się, że w całej Europie znacząco zmniejszyła się liczebność gatunków owadów właśnie ze względu na chemizację rolnictwa i zanik mikrosiedlisk. Dlatego zaleca się odtwarzanie takich siedlisk, które mogą być swoistym refugium dla lokalnych linii genetycznych tych gatunków. Zwierzęta te pełnią niebagatelne usługi ekosystemowe, zwalczając niektóre szkodniki upraw.

Budowa tzw. hoteli dla owadów

Proponuje się utworzenie schronień dla owadów latających, szczególnie dla tzw. dzikich zapylaczy (np. błonkówek z rodzaju *Osmia*).

Uzasadnienie: w uporządkowanym krajobrazie otaczającym siedliska ludzkie na terenie projektowym coraz mniej jest schronień dla drobnych zwierząt. Szacuje się, że w całej Europie znacząco zmniejszyła się liczebność gatunków owadów właśnie ze względu na chemizację rolnictwa i zanik mikrosiedlisk. Dlatego zaleca się odtwarzanie takich siedlisk, które mogą być swoistym refugium dla lokalnych linii genetycznych tych gatunków. Owady te pełnią niebagatelne usługi ekosystemowe, poprawiając odsetek zapylonych kwiatów roślin istotnych dla gospodarki.

7.2. Działania infrastrukturalne i edukacyjno-informacyjne – wsparcie dla ochrony różnorodności biologicznej

Działania przyrodnicze realizowane w projekcie zgodnie z kryteriami Poddziałania 5.4.3 RPO WSL 2014-2020 wsparte powinny być inwestycjami w postaci utworzenia tras dydaktyczno-przyrodniczych pieszych na terenie sołectwa Porąbka i całej Gminy Porąbka, placów do edukacji ekologicznej przez zabawę oraz sezonowymi centrami do edukacji ekologicznej.

Trasy dydaktyczno-przyrodnicze (piesze).

Działania infrastrukturalne zwłaszcza te dotyczące tras dydaktyczno-przyrodniczych powinny w jak najmniejszym stopniu ingerować w środowisko naturalne jednocześnie kanalizując ruch turystyczny na obszarze projektu. Rekomenduje się zastosowanie materiałów i nawierzchni naturalnych, przepuszczalnych. Na trasie dydaktyczno przyrodniczej powinno znaleźć się odpowiednie oznakowanie oraz tablice informacyjno-edukacyjne związane z gatunkami rodzimymi i lokalnym ekosystemem.

Uzasadnienie: trasy prowadzone na terenach o znaczących walorach krajobrazowych wykorzystywać powinny istniejącą infrastrukturę i ukształtowanie terenu. Z założenia do maksimum powinno się zminimalizować interwencję w środowisko przyrodnicze. W ostateczności, w celu poprawy komfortu szlaku pieszego zaproponować należy wybrane rodzaje nawierzchni tłuczniowej bez zmiany rzędnych wysokościowych istniejącego terenu oraz z zastrzeżeniem o konieczności ochrony infrastruktury służącej gospodarce wodnej na przedmiotowym terenie przez co konieczności ograniczenia się jedynie do wytyczenia tras po tym terenie, ewentualnych uzupełnieniach kruszywa na tych odcinkach. Oznakowanie trasy powinno być ograniczone do minimum, nie ingerując w krajobraz oraz w istniejącą infrastrukturę. W celu oznakowania szlaku proponuje się wolnostojący element nie związany na stałe z gruntem. W miejscach o znaczących walorach krajobrazowych powinny pojawić się tablice informacyjne oraz miejsca odpoczynku.

Plac do edukacji ekologicznej przez zabawę.

Elementy eko-edukacyjne na placach do edukacji ekologicznej powinny swoimi ideami, funkcjonalnością nawiązywać do gatunków rodzimych, będących elementem dziedzictwa przyrodniczego Beskidów, obszarów chronionych występujących w obszarze oddziaływania projektu.

Uzasadnionym jest, aby poza podstawową małą infrastrukturą placu: ławki, kosze, stojak na rowery itp. wyposażać go w stosowne urządzenia edukacyjne.

Plac do edukacji ekologicznej przez zabawę powinien uwzględniać następujące elementy:

- zieleń – gatunki rodzime – siew i nasadzenia: trawnik, nasadzenia drzew, nasadzenia ziół rodzimych w grządkach, kwietniki,
- zastosowanie nawierzchni mineralnych, utwardzonych, chodnikowych, wodoprzepuszczalnych, np. nawierzchnia żwirowa, nawierzchnia mineralna,
- ścieżka sensoryczna i urządzenia eko-edukacyjne,
- klasa w krajobrazie (outdoor class-room),
- tablice edukacyjno-informacyjne,
- inne niezbędne elementy małej infrastruktury wynikające z pełnionej funkcji / przeznaczenia.

Uzasadnienie: w ochronie różnorodności biologicznej ważna jest świadomość społeczna oraz wiedza i kompetencje ekologiczne mieszkańców i turystów. Te nabywa się od najmłodszych lat, dlatego w ochronie przyrody istotne jest kształtowanie proekologicznych postaw, polegające także na świadomości własnego środowiska przyrodniczego, gatunków cennych, integracji ze środowiskiem przyrodniczym. Takie też założenia należy przyjąć przy tworzeniu Placu do edukacji przez zabawę. Place do edukacji ekologicznej przez zabawę powinny mieć charakter ogólnodostępny, nieodpłatny. Dopuszcza się sezonowość udostępniania placów w przypadku trudnych warunków atmosferycznych, w takich sytuacjach place mogą być czasowo zamykane. Należy założyć, iż w okresie zimowym korzystanie z atrakcji placu może być zdecydowanie mniejsze niż w sezonie ciepłym lub może być niemożliwe ze względu na warunki atmosferyczne.

Sezonowe centrum edukacji ekologicznej w sołectwie Porąbka.

Sezonowe centrum edukacji ekologicznej w Porąbce rekomenduje się usytuować w ramach jednej lokalizacji wraz z placem do edukacji ekologicznej przez zabawę co podwyższy obopólnie ich wartość merytoryczną i przydatność z punktu widzenia wykorzystania na cele edukacji ekologicznej. Lokalizację należy przewidzieć w miejscu łatwo dostępnym dla mieszkańców i turystów z możliwością bezpośredniego wejścia / dotarcia do tras dydaktyczno-przyrodniczych pieszych.

Sezonowe centrum edukacji ekologicznej – jak sama nazwa wskazuje – powinno być czynne przez większą część roku, wygaszając swoją aktywność w okresie zimowym kiedy działalność edukacyjna w przestrzeni przyrodniczej jest ograniczona ze względu na niską temperaturę i opady śniegu.

Oferta sezonowego centrum edukacji ekologicznej powinna obejmować: pikniki, warsztaty, zajęcia dla dzieci szkolnych, warsztaty dla dorosłych, działania aktywizujące.

Centrum powinno wykorzystywać powstałą w ramach placu infrastrukturę edukacyjną, która ma uczyć przez zabawę.

Centrum powinno inicjować i realizować współpracę z innymi, podmiotami w szczególności z organizacjami pozarządowymi w zakresie efektywnego wykorzystania powstałej infrastruktury i realizacji projektów pro-przyrodniczych.

Uzasadnienie: sezonowe centrum edukacji ekologicznej umożliwi prowadzenie działań edukacyjnych dedykowanych różnym grupom odbiorców. Pozwoli na wprowadzanie do społeczności lokalnych idei i informacji dotyczących ochrony przyrody ekologii. Centrum stanowić będzie doskonałe uzupełnienie zaplanowanych tras dydaktyczno-przyrodniczych, jednocześnie działalność tam prowadzona integrować będzie społeczność lokalną wokół działań proekologicznych. Centrum – swoimi działaniami – w bezpośredni sposób przyczyni się do popularyzacji gatunków rodzimych.

Działania edukacyjne i informacyjno-promocyjne w projekcie

Działania edukacyjne w projekcie powinny mieć charakter otwarty, różnorodny, powinny docierać do dedykowanej grupy odbiorców, uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych, z różnym stopniem i formą niepełnosprawności. Rekomenduje się realizację działań integracyjnych.

Proponuje się wykorzystanie mediów społecznościowych i tradycyjnych (prasa radio).

W ramach działań edukacyjnych charakter taki mają samodzielne i grupowe spacer po trasach dydaktyczno-przyrodniczych, ale także proponuje się zastosowanie metod aktywnej edukacji: pikników, zajęć aktywizujących, warsztatów o tematyce przyrodniczej, ekologicznej, bioróżnorodności.

Proponuje się przewidzieć gadżety, upominki dla uczestników projektu szczególnie dzieci i młodzieży. Gadżety powinny mieć charakter ekologiczny być powiązane z tematyką projektu.

Uzasadnienie: w ochronie różnorodności biologicznej ważna jest świadomość społeczna oraz wiedza i kompetencje ekologiczne mieszkańców i turystów. Te nabywa się od najmłodszych lat, dlatego w ochronie przyrody istotne jest kształtowanie proekologicznych postaw, polegająca także na świadomości własnego środowiska przyrodniczego, gatunków cennych, integracji ze środowiskiem przyrodniczym. Takie też założenia należy przyjąć przy realizacji działań edukacyjnych i informacyjno-promocyjnych. Działania powinny mieć charakter ogólnodostępny, nieodpłatny.

Zakupy i wyposażenie w projekcie

W ramach projektu należy przewidzieć niezbędne zakupy związane z funkcjonowaniem i działalnością bieżącą tras dydaktyczno-przyrodniczych. Wyposażenie multimedialne niezbędne do prowadzenia prac, realizacji zajęć czy szeroko rozumianej edukacji ekologicznej. Dodatkowo w wyposażeniu należałoby uwzględnić rozwiązania mobilne, takie jak namioty bądź inne mobilne rozwiązania umożliwiające aranżowanie dodatkowych przestrzeni do edukacji ekologicznej (wraz z wyposażeniem) w trakcie imprez lokalnych, takich jak np. pikniki ekologiczne i /lub inne festyny związane z tematyką ochrony przyrody. Niezbędny będzie również sprzęt fotograficzny do dokumentowania przedsięwzięć oraz sprzęt audio do prowadzenia zajęć w atrakcyjnej formie.

Należy również uwzględnić możliwość regularnego odkoszenia części tras dydaktyczno-przyrodniczych z nawierzchnią trawiastą naturalną, do tego zadania (uwzględniając całość tras w Gminie) niezbędnym byłaby kosiarka samojezdna lub inne urządzenie mechaniczne.

Uzasadnienie: zakupy w projekcie stanowią niezbędne uzupełnienie umożliwiające prawidłową realizację projektu, również po jego zakończeniu w okresie trwałości. Zakupy i wyposażenie w sposób pośredni przyczynią się do efektywniejszego zrealizowania działań edukacyjnych i informacyjno-promocyjnych związanych z ochroną różnorodności biologicznej.

Literatura

- Blarowski A., Gajczak J., Łajczak A., Parusel J., Wilczek Z., Witkowski Z. 1997. Przyroda województwa bielskiego. Stan poznania, zagrożenia i ochrona. Colgraf–Press, Poznań.
- Hallmann CA, Sorg M, Jongejans E, Siepel H, Hofland N, Schwan H, et al. (2017) More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. PLoS ONE 12(10): e0185809.
- Jędrzejewski W., S. Nowak, K. Stachura, M. Skierczyński, R.W. Mysłajek, K. Niedziałkowski, B. Jędrzejewska, J.M. Wójcik, H. Zalewska, M. Pilot. 2005. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską sieć Natura 2000 w Polsce. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PL0105.02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża
- Jonsson L. 2006. Ptaki Europy i obszaru śródziemnomorskiego. Muza SA, Warszawa.
- Lafranchis T. 2004. Motyle dzienne. Przewodnik terenowy i klucz do rozpoznawania. Multico Oficyna wydawnicza, (wydanie polskie)
- Liro A. 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.
- Liro A. (red.) 1998. Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.
- Mysłajek R.W. 2002. Park fabryczny w Czańcu na Pogórzu Śląskim. Przyroda Górnego Śląska 28: 13.
- Mysłajek R.W., Kurek K., Jonderko T., Tołkacz K., Kiswa N., Gewartowska O., Dorda A., Nowak S., Warchałowski M. 2015. Różnorodność gatunkowa i ochrona nietoperzy Pogórza Śląskiego.
- Pucek Z (red.). 1984. Klucz do oznaczania ssaków Polski. PWN, Warszawa.
- Sikora A., Rohde A., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.) 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Wilk T. , Bobrek R., Pępkowska-Król A. Neubauer G., Kosicki J.Z. (2016) Ptaki Karpat – stan, zagrożenia, ochrona. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. Marki.
- Zajac A., Zajac M. (red.). 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce (ATPOL). Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Matuszkiewicz W., Faliński J.B., Kostrowicki A.S., Matuszkiewicz J.M., Olaczek R., Wojterski T., 1995, Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa 1:300 000. Arkusze 1-12, IGiPZ PAN, Warszawa.
- www.korytarze.pl
- www.geoserwis.gdos.pl
- www.komisjafaunistyczna.pl/kf-pl/kfw_p3_lista.htm
- www.monitoringptakow.gios.gov.pl/8,monitoring_ptakow.html